

Školní družina při základní škole K. V. Raise,
Komenského 95, Lázně Bělohrad

Školní vzdělávací program
školní družiny

Úvod

Školní družina je zřízena podle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon) a řídí se podle vyhlášky MŠMT č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání.

ŠD realizuje výchovnou, vzdělávací a zájmovou činnost mimo vyučování. Činnosti probíhají formou pravidelných nebo příležitostných aktivit z oblasti vzdělávací, odpočinkové, rekreační a zájmové činnosti a v nabídce spontánních aktivit. Školní družina umožňuje žákům odpočinek a přípravu na vyučování.

Práce školní družiny je zcela samostatnou oblastí výchovně vzdělávací činnosti a řídí se specifickými požadavky a pravidly pedagogiky volného času.

Žáci jsou rozděleni do oddělení a počty přítomných žáků se během dne mění, odcházejí do zájmových kroužků nebo domů. Tuto mobilitu zohledňujeme na začátku školního roku při sestavování provozu jednotlivých oddělení. V době od 13.00 hod. do 13.45 hod. žádáme vedoucí kroužků a rodiče, aby své děti nevyzvedávali.

Provoz školní družiny:
v pracovní den: před vyučováním od 6.15 hod. do 7.45 hod. pro žáky 1. až 9. tříd i nepřihlášených k pravidelné docházce
po vyučování: do 16.00 hod., pouze pro žáky řádně přihlášené do ŠD

V době vedlejších prázdnin nebo ředitelského volna je družina otevřena podle počtu přihlášených zájemců, stanovený limit je 5 žáků.

Počet oddělení: 3, pro žáky 1. – 2. tříd, do naplnění kapacity 30 ti přihlášených dětí v každém oddělení. Při nenaplněném počtu v odděleních se dobírají přednostně dojíždějící žáci ze 3. tříd.

Vychovatelky: Jana Riedlová, Zdeňka Petřivá a Lenka Pušová.

Ředitel školy: Ing. Jaroslav Jirásko

Kontakty: telefon: 493 792 072, 734 203 375.

e-mail: druzina@zslb.cz

Informace o školní družině

ŠD zabezpečuje žákům náplň volného času v době před vyučováním, odpoledne před odchodem domů nebo do jiných aktivit. Probíhá při činnostech spojených s odpočinkem, rekreací, zájmovou činností, zábavou.

Časové rozvržení a uspořádání činnosti ŠD se řídí požadavky psychohygieny. Usilujeme o to, aby podporovalo zdravý tělesný, duševní a sociální vývoj dítěte.

Vychovatelky působí na žáky v době zvýšené únavy z vyučování. V této době se projevuje zvýšená potřeba pohybu jako kompenzace dlouhého sezení při vyučování. Těmto požadavkům se snažíme přizpůsobit režimem dne v družině.

Pro každodenní činnost využíváme vlastních prostorů v přízemí školní budovy a budovy školičky. Místnosti jsou menší velikosti, světlé a čisté. Jsou zařízeny jako herny. Nejsou členité, tím není možno zajistit žákům soukromí při hrách ve skupinkách. V každém oddělení je část místnosti pokryta kobercem, kterého žáci používají zejména ke hře se stavebnicemi, při rozhovorech v komunitním kruhu, při odpočinkových činnostech apod. Pro zájmové a rukodělné činnosti je jiná část vybavená stolky a židličkami. Pro zájmové činnosti se snažíme využít další vhodné prostory u školy- nové sportovní hřiště a prostor na nádvoří vybavené lavičkami.

Pro herní činnosti si mohou žáci vybírat stavebnice, hračky, stolní hry, drobné cvičební náčiní jako např. kuželky, obruče, míče, žíněnky, gymnastický koberec. Na chodbě je umístěn stolní fotbal. Pro jeho využití máme stanovená pravidla.

Pro aktivity venku si mohou žáci vybrat sportovní náčiní- různé druhy míčů, švihadla, skákaací gumy, obruče, granáty, kriketové míčky, kuželky, pomůcky na tvořivé hry s pískem, koloběžky, chůdy a další. Tyto pomůcky máme uloženy v kabinetu ŠD.

V každém oddělení je k dispozici tabule na kreslení, křídly, pastelky, vodové a temperové barvy, modelovací hmoty a další výtvarný materiál a pomůcky.

K přípravě na vyučování používáme dětské knížky různého žánru, časopisy, brožurky s kvízy, s hádankami, různé hry k nácvičku abecedy, skládání slov a vět, pexesa, ...K poslechu využíváme kazetové magnetofony a CD přehrávače.

Na chodbě, kde jsou umístěny jednotlivé místnosti ŠD, se nacházejí šatny, družinový kabinet a hygienické zařízení.

Psychosociální podmínky

Snažíme se vytvářet takové prostředí, aby se děti cítily spokojené, bezpečné, jisté. Máme vytvořená pravidla, která platí pro všechny účastníky družiny. Každé dítě má stejná práva, možnosti, povinnosti. Nabídka alternativních aktivit je dobrovolná. Do plánování, realizace i hodnocení činností jsou žáci aktivně zapojováni. Snažíme se, aby každý žák mohl uplatnit své specifické vlohy a schopnosti, být tak v některých z nabízených činností úspěšný. Žáci nejsou

přetěžování, dostávají srozumitelné pokyny. Při práci v nich rozvíjíme citlivost pro vzájemnou pomoc a toleranci, podporu ve vztahu k ostatním, ohleduplnost, zdvořilost, solidaritu. Podporujeme důvěru žáka v sebe sama, převažuje pozitivní hodnocení.

Co je možné zlepšit v rámci bezpečnosti a zdraví žáků

- na pozemku školy a v jejím okolí by se neměly vyskytovat alergizující, případě jedovaté rostliny a dřeviny
- používat výkonné vysavače s použitím mokré cesty při denním luxování kobereců
- sledovat prašnost
- hlídat přetápění místností, suchý vzduch
- včas upozorňovat rodiče na zdravotní změny žáka (příznaky možného onemocnění)
- důslednost v dodržování hygienických návyků u dětí
- včasné poučení žáků o bezpečné činnosti při manipulaci s pracovním náčiním a o pohybu venku
- pedagog je žákům příkladem

Režim dne

Režim dne je společný pro všechna oddělení. Je stanovený s ohledem na psychohygienické podmínky. Jeho uspořádání dává možnost pružně reagovat na individuální potřeby aktivity i odpočinku u jednotlivých žáků. Také umožňuje organizaci činností v průběhu dne pružně přizpůsobit potřebám na aktuální situaci, reaguje i na neplánované situace v družině. Poměr řízených a spontánních činností je vyvážený.

Žáci jsou podněcováni k vlastní aktivitě. Tyto aktivity probíhají formou individuální, skupinové nebo frontální činnosti. Využívají i způsob práce ve dvojicích.

Pobýváme co nejdelší čas venku. Na vycházkách dáváme žákům volnost, v útvech chodíme v nutných případech.

V ranní družině jsou zařazovány klidné a nenáročné činnosti odpočinkového zaměření, které probíhají spíše individuální formou. Žáci mohou do družiny docházet během celého ranního provozu a to i žáci II. stupně.

Po vyučování dochází k velkému poklesu výkonnosti. Žáci využívají spíše spontánní individuální či skupinové aktivity. Doba a způsob odpočinku se řídí potřebami žáků. Po obědě naslouchají čtené i občas pouštěné pohádky, příběhy nebo si zazpíváme. Po odpočinku navazují zájmové činnosti různého zaměření. Činnosti zaměřené na pohybovou rekreaci se snažíme provádět venku. Pokud žáci mají delší vyučování nebo odpolední vyučování, zařazujeme toho dne pouze činnosti odpočinkové a rekreační, nebo činnosti, které lze provádět mimo budovu školy.

Denní skladba činností

- po ukončení vyučování** - kontrola docházky, krátká individuální činnost, hygiena, oběd (probíhá ve školní jídelně)
- odpočinkové aktivity** – jsou to klidové činnosti spontánní či nabízených aktivit na odstranění únavy a regeneraci duševních a fyzických sil, žáci si sami volí k těmto činnostem optimální polohu
- zájmové aktivity** – umožňují žákům seberealizaci, poznávání a rozvoj dovedností, dominující je vlastní aktivita žáka, která jim přináší radost a uspokojení, činnosti probíhají ve skupinách nebo individuálně, organizovaně či spontánně
- rekreační činnosti** – slouží k regeneraci sil, zařazujeme do nich náročnější pohybové, sportovní, turistické nebo manuální prvky
- svačina** – pitný režim zajišťují vychovatelky
- příprava na vyučování** – žáci si po písemném souhlasu rodičů samostatně nebo s pomocí vychovatelky vypracovávají domácí úkoly, ostatní žáci si procvičují učivo formou didaktických her, pracovních listů, práce s knihou, časopisem apod.

Pobyt žáků v družině provází řada režimových momentů – přechody, převlékání, sebeobslužné činnosti. Snažíme se, aby probíhaly s co nejmenším úsilím, bez stresů a žáci je vykonávali automaticky.

Příprava na vyučování

Tato činnost probíhá až po 14té hodině. V této době již někteří žáci odcházejí domů nebo do dalších zájmových útvarů a je relativně menší počet rozptylovacích podmětů.

Při vypracovávání domácích úkolů pomáháme žákům správně porozumět zadání a způsobu vypracování. Žák si pak úkol zpracovává samostatně.

Žáci se mohou připravovat na vyučování také jakoukoli činností, která procvičuje získané poznatky ze školy. Žák se tím učí používat získané dovednosti v každodenní činnosti, např. při vycházkách, stolních didaktických hrách, spontánních aktivitách a dalších zájmových činnostech.

Personální obsazení

Všechny vychovatelky splňují požadavky na předepsanou odbornou způsobilost. Mají zájem o svůj odborný růst, soustavně se dále vzdělávají. Chovají se a jednají profesionálním způsobem – v souladu se společenskými pravidly, pedagogickými a metodickými zásadami vzdělávací činnosti ve školní družině.

Denní podstatou naší pedagogické práce je tvořivá improvizace, pružné a citlivé reagování na okamžitou situaci, vnímáme celou osobnost žáka a získáváme je ke spolupráci. Předáváme nové poznatky a snažíme se vést žáky k citovému prožívání bezprostředních vztahů k okolí. Usilujeme, aby výsledkem byla pohoda a prožitek žáků, jejich zaujetí pro činnost, radostné prožití pobytu u nás ve družině.

Přijímání žáků

Žáky 1. tříd přihlašují do družiny rodiče při zápisu do školy nebo sdělí další změny na společné besedě s rodiči koncem června. Pokračováním docházky stvrzují rodiče písemně na konci stávajícího roku. O přijetí žáka rozhoduje ředitel školy.

Při nástupu žáka do družiny vyplní rodiče zápisní lístek, na kterém uvedou důležité informace o žákovi pro vychovatelku, rozsah docházky a způsob odchodu žáka z družiny.

Na písemnou žádost rodičů o vyřazení žáka může žák ukončit docházku během celého školního roku.

Výchovně vzdělávací činnosti školní družiny

Specifičnost ŠD

Program družiny koncipovaný do obecných témat umožňuje, aby vychovatelka s žáky plánovala a realizovala takové činnosti, které žáky zaujmou, naplňují jejich přání a potřeby. Nabídkou alternativních aktivit se snažíme respektovat specifické požadavky pedagogického ovlivňování volného času.

Při přípravě výchovně vzdělávacího programu v jednotlivých odděleních se snažíme zvážit všechny souvislosti, vzájemné vztahy, vývoj, možné změny v plánovaných aktivitách. Při výběru činností se řídíme věkem a stupněm rozvoje žáků, jejich potřebami, zájmem a cílem výchovy. Dbáme na kvalitu psychohygienických podmínek, dodržujeme pedagogické zásady, metodické postupy a tvůrčím způsobem uplatňujeme moderní metody a formy práce.

Žáci se v družině vzdělávají především na základě vlastních prožitých zkušeností. Činnosti si prohlubují a rozvíjejí poznatky a dovednosti získané při vyučování. Dáváme žákům dostatek prostoru pro spontánní aktivity. Snažíme se podněcovat radost z učení, touhu poznat nové, získat zkušenosti, ovládat další dovednosti a tak přispívat k rozvoji osobnosti žáka.

Zásady pedagogického působení vychovatelky

- usilovat o rozvoj osobnosti každého žáka s ohledem na jeho nadání, potřeby, zájmy a schopnost
- pozitivně motivovat k dobrovolnému přijetí činnosti, ctít možnost svobodné volby
- podporovat iniciativu žáků, nápaditost, kreativitu a samostatnost, dávat možnost spoluúčasti na volbě, tvorbě i hodnocení programu
- pozitivně hodnotit snahu a výsledek činnosti žáka s ohledem na jeho možnosti a předpoklady, povzbuzovat tvořivost a vlastní fantazii, posilovat sebevědomí
- zařazovat činnosti, které přispívají k odstranění únavy, regeneraci duševních i fyzických

- sil, respektují individuální zájmy a potřeby žáků
- posilovat rozvoj pohybových schopností a zdokonalovat pohybové dovednosti
- předkládat nové podmínky, které žáka obohacují, neopakovat stejné činnosti a formy z vyučování ve stejný den

Cílem výchovně vzdělávací činnosti je vést žáka k přiměřené fyzické, psychické i sociální samostatnosti. Rozvíjet základy pro jeho další rozvoj a učení, zdravé sebevědomí, sebejistotu, základy pro schopnost jednat v duchu lidských a estetických hodnot. Vést žáka k používání otevřené komunikace a spolupráce.

Cíle výchovně vzdělávací činnosti

- chtít se učit a umět využívat získané poznatky a dovednosti v praxi, při řešení problémů
- vytvářet si pozitivní představu o sobě i druhých, umět projevit empatii
- umět používat otevřenou komunikaci, spolupracovat
- umět si chránit své fyzické, duševní a sociální zdraví
- citlivě vnímat prostředí i přírodu

Možná rizika, která ovlivňují a narušují výchovně vzdělávací činnosti

- časová rozdílnost při nástupu žáků do ŠD po vyučování
- odchody a příchody ze zájmových kroužků, z doučování
- spojování oddělení
- časový prostor na činnosti
- odchody žáků domů do 15.00hod. a osobní předávání žáků rodičům
- zapomnětlivost žáků – hledání částí oděvu, pomůcek
- zdravotní potíže žáků (alergie, bolesti, nevolnost)
- telefonáty

Obsah vzdělávání ve školní družině

Obsah výchovně vzdělávací činnosti je zpracován jako nabídka činností, ze které si vychovatelky vybírají podmínky pro vlastní realizační plány, a dílčích cílů, kterými plní cíle vycházející z kompetencí školního vzdělávacího programu. Vychovatelky mají možnost volně činnosti přizpůsobovat v rámci svých oddělení konkrétním žákům a upravovat je v souladu s jejich dosavadní poznatkovou zkušeností i s jejich aktuálními zájmy.

Program naší školní družiny vychází ze členění z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání z tematického celku pro 1. stupeň **Člověk a jeho svět**.

Výchovně vzdělávací činnost máme rozdělenou do oblastí: Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitosti přírody, Člověk a jeho zdraví.

Všemi těmito oblastmi prolínají průřezová témata, formulace činnosti se stručným popisem a číslo rozvíjené kompetence.

- Rozvíjené klíčové kompetence: **1. kompetence k učení**
2. kompetence k řešení problémů
3. komunikativní kompetence
4. sociální a interpersonální kompetence
5. občanské kompetence
6. kompetence k trávení volného času

1. Kompetence k učení:

Žák se učí s chutí, započatou práci dokončí, hledá odpovědi na otázky. Vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby. Získané poznatky dává do souvislostí, uplatňuje je v praktických situacích a dalším učení. Všimá si souvislostí mezi jevy, samostatně pozoruje a experimentuje. Vyhledá podporu, radu a pomoc v případě, že ji potřebuje, diskutuje o svých znalostech a dovednostech v různých oblastech: Pracuje s chybou.

2. Kompetence k řešení problémů:

Žák si všimá dění i problémů okolo sebe. Snaží se řešit situace, při jejich řešení užívá logické postupy: Problém se učí pochopit, pokračuje v hledání řešení, i když byl napoprvé neúspěšný. Chápe, že vyhýbání se problémům nevede k cíli, rozlišuje správná a chybná řešení. Je kreativní, spontánně přichází s novým řešením, je flexibilní, iniciativní a podnikavý. Vybírá vhodnější řešení z navržených možností a obhájí je. Započaté činnosti dokončuje, v případě obtíží je při jejich překonávání houževnatý

3. Kompetence komunikativní:

Žák ovládá řeč i mimoslovní komunikaci. Kultivovaně komunikuje bez ostychu s vrstevníky i dospělými. Umí vyjádřit vlastní názor: Dokáže promluvit na veřejnosti, účinně se zapojuje do diskuse: Umí řešit konflikty, dokáže vyjadřovat své kladné pocity ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí: Umí naslouchat druhým: Při popisu situací nebo vyprávění příběhů ze života postupuje chronologicky od začátku do konce.

4. Kompetence sociální a interpersonální:

Žák se učí plánovat, organizovat, řídit a hodnotit. K úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně. Samostatně rozhoduje o svých činnostech a uvědomuje si, že za ně odpovídá a nese důsledky. Projevuje citlivost a ohleduplnost, rozpozná vhodné a nevhodné chování. Ve skupině spolupracuje, dokáže se prosadit i podřídit, přijmout kompromis. Respektuje dohodnutá pravidla, je tolerantní k odlišnostem. Řídí své jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty.

5. Kompetence občanská:

Žák si uvědomuje svá práva i práva druhých, vnímá nespravedlnost, agresivitu, šikanu a dovede se jim bránit. Chová se zodpovědně s ohledem na zdraví a bezpečné prostředí. Dbá na své zdraví a zdraví druhých. S pomocí dospělého vytváří a formuluje pravidla soužití jednotlivého společenství, pravidla dodržuje a přijímá důsledky z jejich nedodržení. Zná telefonní čísla, místa nebo osoby pro přivolání první pomoci, ví, jak pomoc přivolá. Vyhýbá

se známým nebezpečím v okolí školy a bydliště, řídí se radami dospělých v tom, jak předcházet rizikům. Váží si tradice a kulturního dědictví, podílí se na rozvoji kvalitního životního prostředí.

6. Kompetence k trávení volného času:

Žák umí účelně trávit volný čas, orientuje se v možnostech jeho smysluplného využití. Umí si vybrat zájmové činnosti podle svých dispozic, rozvíjí své zájmy v organizovaných i individuálních činnostech. Rozvíjí schopnost aktivního trávení volného času jako kompenzaci stresových situací. Umí odmítnout nevhodné nabídky pro trávení volného času.

Program je vypracován na dobu od 1. 9. 2016 do 30. 6. 2021

Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Nároky, které jsou kladeny na výchovatelkou práci s dětmi vývojově opožděnými, frustrovanými a sociálně zanedbanými, jsou nemalé. Vychovatelka musí umět s dítětem sestoupit na rovinu důvěry, v níž je dialog možný. Předpokladem je její vlastní spravedlnost (spravedlivě spolu s kolektivem žáků hodnotit různé projevy a postoje.) Zadává těmto žákům činnosti přiměřené, aby se u nich mohly projevit dispozice, které budou ostatní oceňovat a v započaté práci pokračovali. Žáci s postižením či *zdravotním znevýhodněním* budou od počátku přijímáni jako ostatní, aby nepociťovali svou odlišnost či nedostatečnost. Při činnosti ve školní družině vychovatelka má možnost odkrývat nadané a talentované žáky. Pro tyto jedince musí přichystat nabídku aktivit v různých soutěžích, doplňkových kulturních a jiných akcích, upozornit na jejich přednosti rodiče a popřípadě doporučit jejich zařazení do zájmových kroužků nebo na základní uměleckou školu.

Pravidla pro vnitřní evalvací a hodnocení

Vnitřní evalvace a hodnocení probíhá na úrovni družiny a oddělení. Provádí je vedoucí vychovatelka i jednotlivé vychovatelky.

Analyzujeme a vyhodnocujeme podmínky i výsledky výchovně vzdělávacího procesu, hodnotíme, nakolik jsou naplňovány naše výchovně vzdělávací cíle. Sledujeme individuální rozvoj žáků, jejich individuální pokroky ve výchovně vzdělávacím procesu.

Hodnocení

Hodnocení většího, či menšího tématického celku provádíme po skončení, nebo i v průběhu, zamýšlíme se nad tím, zda byl vytyčený specifický cíl naplněn a jaké další cíle byly

sledovány. Podle získaných výsledků můžeme dál plánovat tématické celky, jejich části upravovat, obměňovat, obohacovat o nové náměty, hledat nové prostředky činnosti.

Hodnocení směrem k žákům provádíme průběžně - hodnotíme individuální výsledky žáků, jejich pokroky, úspěchy, nezdary. Individuální hodnocení má zvláštní význam i pro sebehodnocení žáka. S žákem o pokrocích, kterých dosahuje, vhodným způsobem hovoříme.

Hodnocení z pohledu celého oddělení zapisujeme dle potřeby. Hodnotíme aktivitu, zájem žáků, jejich náměty, odchýlení od plánu, plnění pedagogického záměru, posun sociálních vztahů mezi žáky, své pedagogické působení, důvody nezdaru a jiné skutečnosti.

Všechny realizované činnosti hodnotíme v souladu s výchovně vzdělávacím programem a zejména z pohledu pro žáky, což je podkladem pro další práci.

Bezpečnost a ochrana zdraví

V průběhu školního roku jsou žáci seznamováni s možnými riziky pohybu v určitém prostředí ve škole, mimo ní, s možnými následky různých činností, se správnými způsoby používání nástrojů. Žáci jsou poučováni o zásadách správného chování nejen ve škole, na veřejnosti, na komunikacích, ale i v době prázdnin, při různém ročním období, při sportování. Jsou opakovaně seznamováni s postupem při úrazu a v případě požáru.

Také školní budova je chráněná proti vstupu všech nežádoucích osob kamerovým monitorováním a minimálním standartem bezpečnosti č. j. MSMT – 1981/2015 – 01 vydaného dne 20. února 2015. Osoby budou do budovy vpouštěny po zazvonění. Bezpečnost žáků školy se tímto opatřením zvýší a školní budova bude chráněna proti vstupu všech nežádoucích osob.

Úplata ve školní družině

Neinvestiční příspěvek na provoz ŠD ve školním roce činí 100,- Kč na žáka na měsíc.

Tento příspěvek bude uhrazen v prosinci z účtu elektronické pokladny dítěte ve výši 400,- Kč za období 9 až 12, v prosinci a ve výši 600,- Kč za období 1 až 6, v červnu. V případě, že žák bude navštěvovat ŠD méně než 5 pracovních dnů v měsíci, platit nebude.

Úplata je vymahatelná.

Závěr

Činnosti s dětmi volíme tak, aby v nich mohli být přiměřeně úspěšní a kladně hodnoceni všichni. Žák je veden k odhadnutí následků za vlastní chování, k tvorbě představ o sobě samém, umění se přizpůsobit a tolerovat odlišné názory.

Smyslem práce vychovatelky není sledovat výsledky dětí, ale především zabezpečit psychickou a fyzickou pohodu dětí a podmínky pro optimální vývoj každého jednotlivého dítěte.

Přejeme si, aby z dětí vyrostli šťastní, úspěšní a tvořiví lidé, kteří budou schopní zvládat běžné i náročné situace, se smyslem pro zodpovědnost.